

VOLNÉ PSANÍ + TABULKA I.N.S.E.R.T.

Metodika obecná

Časový odhad	Lekce – 45 minut Sebehodnocení – 5 minut
Forma aktivity	Kombinace individuální a skupinové práce
Cílová dovednost	Zpracování a vyhledání informací v textu
Pomůcky	Volný list/sešit pro volné psaní, nakopírovaný text
Použité metody a strategie	Volné psaní, tabulka I.N.S.E.R.T.
Úroveň	Průzkumník až expert

Struktura lekce

Evokace

Lekce začíná metodou volného psaní, která funguje jako obdoba brainstormingu: cílem je u žáků vyvolat jejich asociace a zkušenosti s tématem, motivovat je, aby začali o tématu lekce přemýšlet. Před volným psaním je vhodné připomenout žákům pravidla - ta mohou být součástí listu, který pro volné psaní obdrží, nebo je můžete promítnout či připomenout ústně. Po uplynutí předem stanoveného času nechte žáky svá volná psaní sdílet: například ve dvojicích (při sdílení dbejte na dobrovolnost - žáci by neměli být do prezentace vlastního zápisu nuceni). Je možné sdílet následně i společně s celou třídou (opět dobrovolně nebo na doporučení spolužáků, a pokud autor souhlasí).

Uvědomění si významu

Následně žákům rozdejte nakopírované texty a před čtením jim vysvětlete nebo připomeňte, co je metoda I.N.S.E.R.T., jak se s ní pracuje a jak mají při čtení postupovat. Můžete začít číst text společně a vy při čtení nahlas postup a přemýšlení o textu ukažte (modelujte).

Žáci pracují nejdříve se značkami přímo v textu, poté přenášejí informace do tabulky I.N.S.E.R.T., do níž zanesou vámi předem zadané množství informací (např. v modelu 3-2-1, tedy 3 nové informace, 2 již

VOLNÉ PSANÍ + TABULKA I.N.S.E.R.T.

známé informace, 1 otázku). Žáci ve dvojicích sdílí a debatují o svých tabulkách. Uvědomují si tak rozdíly ve svých znalostech a způsobu práce s textem.

Reflexe

Shrnutí důležitých informací může provést učitel do jedné společné tabulky na tabuli. Velmi podstatné je zabývat se hlavně otázkami žáků a mít připraven doplňkový materiál (knihy, video, tablet, časopis, ...) pro vyhledávání odpovědí.

Sebehodnocení

Na závěr hodiny ponechte žákům prostor pro sebe/hodnocení. Sebe/hodnocení může provádět žák samostatně nebo dle možností žáci navzájem role učitele spočívá ve stanovení kritérií hodnocení – na co se má žák při sebe/hodnocení zaměřit, a ve vysvětlení rozdílů mezi jednotlivými úrovněmi zvládnutí. Kritéria můžete mít připravená ve formě sebe/hodnotící tabulky, nebo je můžete klást žákům ve formě otázek, aby mohli reflektovat proběhnuvší aktivitu nebo například konkrétní výstup – tabulku, obrázek, graf apod.

Popis jednotlivých metod

Metody do lekce byly vybrány tak, aby byly použitelné na široké spektrum různých odborných textů odlišné náročnosti. Pokud budete chtít zařadit lekci do výuky čtení/literatury doporučujeme nahradit metodu I.N.S.E.R.T. za jinou. Tato metoda je vhodná pro práci s odborným textem. V hodinách českého jazyka s beletrií je možné využít pro uvědomění si významu např. metodu řízeného čtení.

Volné psaní

Smyslem metody je uvolnit žákovy asociace i poznatky, které o tématu lekce má. Rozvíjí žakovu schopnost písemně formulovat své myšlenky. Tato metoda má pevně stanovená pravidla. Učitel žákům zadá téma, o kterém budou následně psát. Jejich úkolem je po daný časový limit neodlepit tužku od papíru a po celou dobu zapisovat vše, co je k tématu napadne. Žák zapisuje i to, že neví, co dále psát. Dobré je, když první volné psaní modeluje pouze učitel na tabuli a žáci sledují, jak pracuje. Následně mohou pracovat již všichni žáci ve třídě. Tato metoda bývá ze začátku pro žáky obtížná, ale postupem času jim již nečiní větší obtíže.

Pravidla volného psaní:

- ❖ Piš po celou stanovenou dobu vše, co tě k tématu napadá.
- ❖ Piš souvislý text, ne jen jednotlivá hesla nebo body.
- ❖ Nevracej se k napsanému, neopravuj, nevylepšuj, co jsi napsal/a.
- ❖ Pokračuj v psaní, i když tě nic nenapadá, zapisuj i pomocné věty.
- ❖ Nenech se ve svých myšlenkách brzdit pravopisem.

VOLNÉ PSANÍ + TABULKA I.N.S.E.R.T.

Jak může zápis volného psaní vypadat:

Ukázka:

Štěstí je krásná věc. Napadají mě slova písně od Petra Hapky a Lucie Bílé. Nejsem zrovna příznivcem Bílé, ale tuhle písničku mám ráda. Měla bych se ale vrátit k tématu štěstí a ne psát o zpěvačce Bílé. Myslím si, že štěstí je něco neuchopitelného, pocit, který možná ani v dané chvíli nevnímáme a až následně ho popisujeme jako šťastný... Nevím, už co víc o štěstí napsat. Ještě mě napadá, že štěstí nosí čtyřlístek...

Uvědomění si významu – tabulka I.N.S.E.R.T.

Metoda vhodná pro práci s odborným textem. Učí žáky přemýšlet nad informacemi, které se v textu objevují. Díky individuální práci se čtyřmi značkami si žáci zároveň uvědomují, že vstupní znalosti každého z nich jsou rozdílné a důležitost každé informace může být rozdílná na základě toho, komu je určena. Značky žáci zapisují při prvním čtení proto, aby se učili zpracovávat text již při prvotním setkáním se s ním. Po skončení čtení žáci vzájemně ve dvojicích (či společně s vyučujícím) procházejí text a mohou pracovat s tabulkou INSERT, do které si zaznamenají poznámky z textu právě na základě značek, které si u nich udělali.

Systém značek pro zpracování textu

✓	Udělejte fajfku na okraji textu, jestliže něco z toho, co čtete, potvrzuje, co jste věděli nebo si mysleli, že víte.
+	Udělejte plus, pakliže informace, kterou se dozvíte, je pro vás nová a zároveň důvěryhodná.
–	Udělejte minus, je-li informace, kterou čtete, v rozporu s tím, co víte nebo co jste slyšeli. Tímto znaménkem můžete také označit nějaký rozpor uvnitř textu.
?	Udělejte otazník, objeví-li se informace, které nerozumíte, jež vás mate nebo o níž byste se chtěli dozvědět více.

Příklad tabulky I.N.S.E.R.T. pro zápis informací

✓	+	–	?

VOLNÉ PSANÍ + TABULKA I.N.S.E.R.T.

Metodiky na [svetgramotnosti.cz](http://www.svetgramotnosti.cz), které pracují s metodou Volné psaní

[Jen jestli si nevymlíš](#) (Začátečník, vhodná pro český jazyk na základní škole), [Starověká Indie](#) (Průzkumník, vhodná dějepis na základní škole), [Mezilidské vztahy](#) (Profík, vhodná pro základy společenských věd na základní i střední škole), [Turismus a životní prostředí](#) (Profík, vhodná pro odborné předměty na střední škole, pro základy společenských věd na základní i střední škole)

Metodiky na [svetgramotnosti.cz](http://www.svetgramotnosti.cz), které pracují s metodou I.N.S.E.R.T.

[Turismus a životní prostředí](#) (Profík, vhodná pro odborné předměty SŠ, pro Základy společenských věd ZŠ)

Zdroj: <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/volne-psani>
<http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/insert>